

หัวข้อวิจัย งานวิจัยเรื่องการรำผีมอญเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดทางวัฒนธรรม
ชุมชนชาวมอญบ้านหนองคูและบ้านบ่อควา ตำบลบ้านเรื่อน
อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
ชื่อผู้วิจัย นางสาววิภาดา เพชรโชติ
คณะ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ปี 2553

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ อนุรักษ์และการสืบทอดวัฒนธรรม การรำผีมอญของชุมชนบ้านหนองคูและบ้านบ่อควา ตำบลบ้านเรื่อน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน รวมทั้งศึกษาบริบทชุมชน ศึกษาประวัติ ความเป็นมา ถอดบทเรียน และพัฒนาสื่อเว็บไซต์ (Web site) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ และสำรวจชุมชน การฟ้อนผีมอญของบ้านหนองคูและบ้านบ่อควา ตำบลบ้านเรื่อน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน มีประวัติความเป็นมาอย่างไรนั้นไม่มีผู้ใดสามารถบอกได้ จากการวิจัยสามารถสืบค้นรายชื่อผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการในพิธีหรือที่เรียกว่า “โด้ง” ได้เพียงสามคนและมีเพียงคนเดียวที่ยังคงมีชีวิตอยู่

จากการศึกษาพบว่าพิธีกรรมการฟ้อนผีมอญเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเชื่อและศรัทธาในผีบรรพบุรุษหรือผีปู่ย่า มีความเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงผี การผัดผี และการทรงเจ้า กำหนดการทำพิธีจะต้องทำในเดือน มีนาคมถึงเดือน มิถุนายน หรือ ก่อนเทศกาลเข้าพรรษา โดยยกเว้นการทำในวันพระ วันพุธ และวันเสียดามปฏิทิน วันทำพิธีแบ่งออกเป็นสองวันคือ วันเตรียมพิธี ซึ่งเป็นวันที่ต้องสร้างผามหรือปะรำพิธี ทำขนมเตรียมเครื่องเซ่นไหว้ต่าง ๆ และวันประกอบพิธี ซึ่งมีสองแบบคือแบบทำครั้งกับแบบทำเต็มวันโดยพิธีกรรมในช่วงเช้ามี 9 ขั้นตอน ได้แก่ พิธียกขันครู ถวายขันผีปู่ย่า รำดาบ บัดพยาริ ตัดต้นกล้วย นำผู้ป่วยไปอาบน้ำ แต่งตัวให้ผู้ป่วย เรียกวิญญาณ ดูชาไก่ ส่วนพิธีกรรมในช่วงบ่ายมี 15 ขั้นตอน ได้แก่ เล่นผีกุลา ป้อนข้าว เล่นผีนางทั้งสองทั้งสาม เล่นผีนางน้อย คาบปลา ปูย่าขึ้นหอ เล่นน้ำสงกรานต์ ชนไก่เอาผีขันโตก ไปไร่ คล้องช้าง จุดกระบองไฟ ถ่อเรือ ดูหยอดน้ำตาเทียน และถอนต้นแก้ว

สำหรับทำฟ้อนของโต้งและลูกผีช่างฟ้อนจะไม่มีท่าแบบแผนและท่าตาย และอาจเป็นท่าที่เกิดจากการถุกวิญญาณเข้าสิง ทำรำจะไม่เน้นความสวยงาม ไม่มีความหมายของท่า จังหวะ ของการรำรำมีทั้งช้าและเร็ว สนุกสนาน ส่วนเพลงที่บรรเลงไม่ได้เน้นเฉพาะเพลงที่มีท่วงทำนองมอญ ส่วนใหญ่เป็นเพลงพื้นเมืองภาคเหนือ เพลงทำนองไทยเดิมซึ่งประยุกต์มาเป็นเพลงลูกทุ่ง

การทำพิธี ฟ้อนผีมอญนั้นนอกจากจะเป็นการแสดงถึงความเชื่อและเคารพต่อบรรพบุรุษแล้วยังเป็นที่พึ่งทางใจในยามที่ลูกหลานมีความทุกข์ หรือเจ็บป่วย เพราะเชื่อกันว่าเมื่อได้ทำพิธีนี้แล้วลูกหลานในตระกูลก็จะอยู่ดีมีสุข สิ่งไม่ดีที่เคยเกิดก็จะหายไป อีกทั้งยังเป็นการแสดงถึงความสามัคคีของคนในตระกูล และความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อของคนในชุมชนที่มาร่วมมือร่วมใจให้งานลุล่วงไปด้วยดี

Research Title Mon Ghost Dance : Conservation of Mon Cultural Inheritance,
Ban Nong Du and Ban Bor Kaw Community, Ban Ruan Subdistrict,
Pasang District, Lamphum Province.

Name Ms. Vipada Petchot

Faculty Humanities and Social sciences

University Chiang Mai Rajabhat University

Year 2010

Abstract

The objective of this research is to study community context, to investigate history of the communities and to preserve, for the future generations, the ritual of “Forn Phee Mon” or Mon Ghost dance of Ban Nong du and Ban Bor Kaw, Ban Ruen subdistrict, Pasang district, Lam Phoon province. The research covered to develop web site. The research was qualitative based on data collected by interviews, observations and watching performances of Mon ghost dance of Ban Nong Du and Ban Bor Kaw, Ban Ruen subdistrict, Pasang district, Lamphoon province. The exact story of the history of the dance was a myth but from interviews three names of mater of ceremonies “Tong” had been found and one was still living.

The studies found that ritual dance of “Mon Ghost Dance or Forn Phee Mon” was based on the believe of ancestors spirits called “Phee Ban Pa Burut or Phee Pu Ya”. They believe they are protected by the ancestors spirits and have to behave in good manners under set rules. Behaving out side the set rules called “Pid Phee”. Communication with the spirits is through certain people acting as medium. The spirit related ceremony have to be carried out between March and June before Buddhist lantern day except Buddhist day Wednesday and other so called “bad day” on calendar. The ceremony takes two days. The first preparation day called “Wan Triam” or “Wan da” is when stage for ceremony is built, food and other sweets to offer to spirits are prepared. The second day is ceremony day. The ceremony day can be full day or half day. The first half of ceremony day consists of 9 parts as followings : pay respect to teacher “Yok Kan Kruu”, offering to ancestors spirits “Tawai Kan Phee Pu Ya”, sword dance “Ram Dab”, push away bad health “Pad Payad”, cut banana tree “Tud Ton Kroy”, give baht to sick persons

“Abb Nam Pu Puy”, dress up sick persons “Tang Tua Pu Puy”, call spirit “Reak Winyarn”, and look at chicken legs “Du Ka Kai”

Afternoon ceremony consists of 15 parts – play with Kula spirit “Len Phee Kula”, feed rice “Porn Kao”, play with Nang Tang Song Tang Sarm spirit “Len Phee Nang Tang Song Tang Sarm”, play with Nang Noi spirit “Len Phee Nang Noi”, carry fish by mouth “Karb Pla”, send ancestor spirit to spirit house “Pu Ya Kun Hor”, play Songkran splash water “Len Songkran”, cock fight “Chon Kai”, play with Lanna style food tray “Ouo Phee Kan Tok”, go to the field “Pai Rai”, catch elephant “Klong Chang”, light fire works “Jud Kra Bok Fai”, watch candle tears “Du Nanta Tien”, boat ride “Tor Ruer” and pull ton keaw “Torn Ton Keaw”.

The dance of Tong or master of ceremony and the troop of dancer spirit “Luk Phee Chang Fon” have no set movements but changes according to the spirit believed to be inside the dancers at that moment. Dance movements were not designed to be graceful or beautiful no particular meaning consisting fast slow or comical movements according to the music which are not necessarily mon music but could be Thai classical, arranged Thai classical or country music “Luk toong”

Phee Morn Dance not only express the believe and respect to the spirit of the ancestors but also gives moral support and encouragement to younger generations when they are in trouble from sickness or other troubles. They believe performing Mon Ghost Dance or Forn Phee Mon will lead them to good luck prosperity and unity of the families. It makes people care for each others to make stronger better communities.